

FDSZ és OSZSZ munkavállalói passzivitás felmérés összehasonlító tanulmány

Készítette: Lévai Dóra

2015. május 5.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Tartalomjegyzék

Bevezető.....	2
A vizsgálat háttéréről.....	3
A mérőeszköz jellemzői.....	3
A vizsgált minta	3
Leíró elemzés	3
Összehasonlító elemzés az FDSZ által végzett felmérés eredményeivel.....	8
Vélekedések, elvárások a szakszervezetekkel szemben	8
A szakszervezeti érdekképviselő hatékonysága.....	12
A hatékonyabb érdekképviselő kialakulásának feltételei.....	20
Munkaórák száma és tagság megítélése.....	22
Ábrajegyzék.....	24
Táblázatjegyzék.....	24

Bevezető

2014 tavaszán az Orvosegyetemek Szakszervezeti Szövetsége (a továbbiakban: OSZSZ) egy országos, nagymintás kérdőíves felmérést indított, amely a felsőoktatásban tevékenykedő, egészségügyi dolgozók célcsoportjához szólt. A kérdőívet az OSZSZ készítette annak céljából, hogy jobban megismerje a felsőoktatásban dolgozó egészségügyi alkalmazottak véleményét a szakszervezetekhez való viszonyáról.

Jelen felmérés a Felsőoktatási Dolgozók Szakszervezete (a továbbiakban: FDSZ) által készített felméréssel van párhuzamban, amely a felsőoktatásban dolgozók körében készült. A két kérdőívnek több azonos kérdéscsoportja volt, így a beérkezett eredmények összehasonlíthatóak, a következtetéseket a két célcsoportra együttesen megfogalmazva lehet levonni. Mindkét felmérés célja az volt, hogy a szervezet a jövőben a célcsoport véleményére építve végezze munkáját, valamint megismerje azokat a területeket, amelyek a szervezetek erősségét jelentik, illetve a fejlesztés érdekében, a kevésbé eredményesen működő területek is középpontba kerüljenek.

A beérkezett kérdőívek eredményeinek feldolgozása során egy olyan összehasonlító elemzés készült, amely a 2014 tavaszán az FDSZ által végzett országos, nagymintás vizsgálat eredményeivel vethető össze. Az elemzés matematikai statisztikai számítások alapján készült - ábrákkal, táblázatokkal és magyarázó elemzésekkel.

Bízunk abban, hogy a felmérés eredményei, valamint az arra épülő fejlesztések hozzájárulnak ahhoz, hogy az egészségügyi területen, a felsőoktatásban dolgozók elégedettek legyenek az érdekeiket képviselő szakszervezetek tevékenységével.

A vizsgálat háttéréről

A mérőeszköz jellemzői

Az OSZSZ a felmérést kizárólag papíralapon tette elérhetővé, míg az FDSZ-es felmérés online formában is zajlott, a papíralapú adatfelvétellel párhuzamosan. A kérdőív mindkét esetben névtelen módon került kitöltésre, azok - a kitöltők személyére vonatkozóan - semmilyen visszaazonosításra alkalmas adatot nem tartalmaztak. A kérdőívek kitöltése körülbelül 30 percet vett igénybe.

Az OSZSZ mérőeszköze 23 kérdéscsoportot tartalmazott, amelyek kérdései - a demográfiai adatok mellett (11 kérdés) - a kitöltők érdekképviselletekkel kapcsolatos ismereteire, elvárásaira, valamint a tagsággal kapcsolatos véleményére irányultak (12 kérdés). A 12 tartalmi kérdésből 3 nyílt végű és 9 zárt végű kérdés volt.

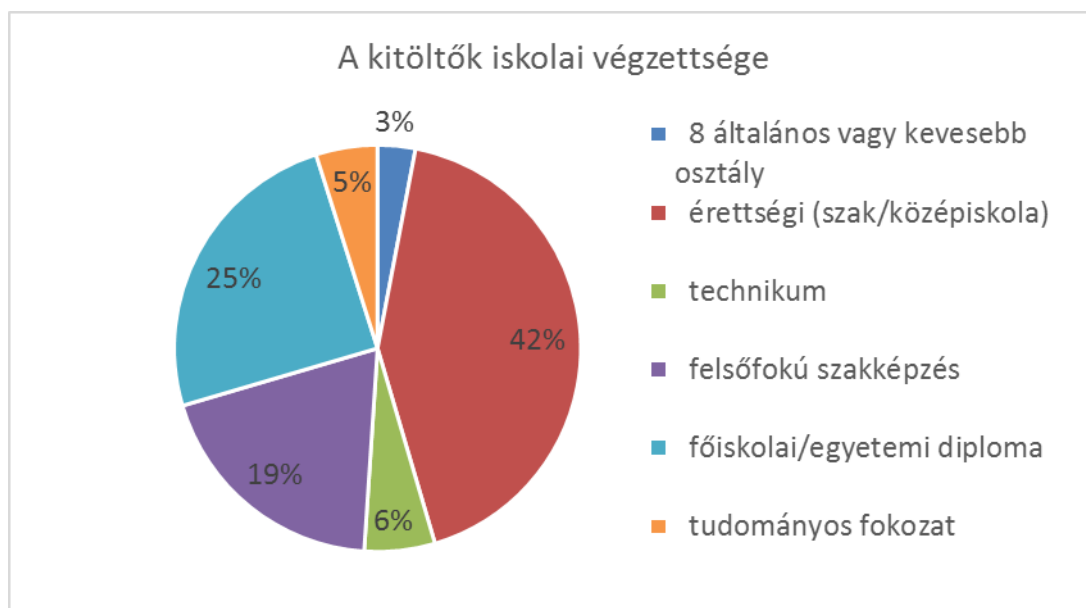
A vizsgált minta

A vizsgált minta 3371 főből áll, melynek 25%-a férfi és 75%-a nő. A papíralapú kitöltés sajátosságai miatt az egyes kérdések esetén eltérések mutatkozhatnak a minta összlétszámát tekintve, hiszen a papíralapú változat esetében nem lehetett biztosítani oly módon a kötelező válaszadást, mint az online forma esetében. (Az online változat során mindaddig nem tudtak továbblépni a kitöltők, amíg a kötelező kérdéseket meg nem válaszolták, így biztosítva volt a kérdőívek kitöltésének teljessége.) Az OSZSZ felmérésében a 3371 fő azt a mintát jelenti, akik elkezdtek kitölteni a kérdőívet és vannak érvényes válaszaik.

A válaszadók 63%-a házas vagy élettársa van, 33%-a egyedülálló vagy elvált és 3,5%-a özvegy. A korosztályi eloszlást tekintve azt látjuk, hogy a legfiatalabb kitöltő 19 éves, a legidősebb 80 éves, a kitöltők átlagéletkora 42 év volt.

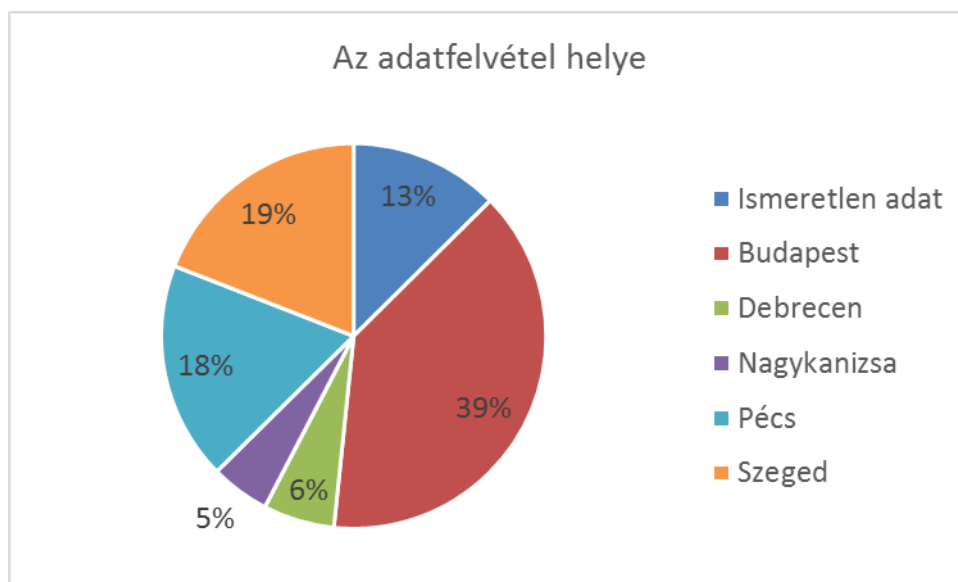
Leíró elemzés

A kitöltők iskolai végzettsége az alábbi ábrán látható módon alakul. A minta közel felét az érettségivel rendelkezők teszik ki, a minta negyedének főiskolai, egyetemi diplomája van, közel egyötödük felsőfokú szakképzést végzett, körülbelül ugyanannyian végeztek technikumi képzést, mint ahány főnek tudományos fokozata van és csupán a minta 3%-ának van 8 általános iskolai végzettsége vagy annál kevesebb osztályos képzési előzménye.

1. ábra

A kitöltők adatfelvételi helye alapján öt nagyvárost különíthetünk el, és a minta egy jelentős részéhez nem tudunk adatfelvételi helyszínt kapcsolni, hiszen nem jelölték ezt meg a kitöltés során. A vizsgált minta közel 40%-a fővárosi, 6%-uk debreceni, és körülbelül ugyanennyien töltötték ki a kérdőívet Nagykanizsáról. Jelentős százalékban jelentek meg pécsi és szegedi kitöltők a mintában.

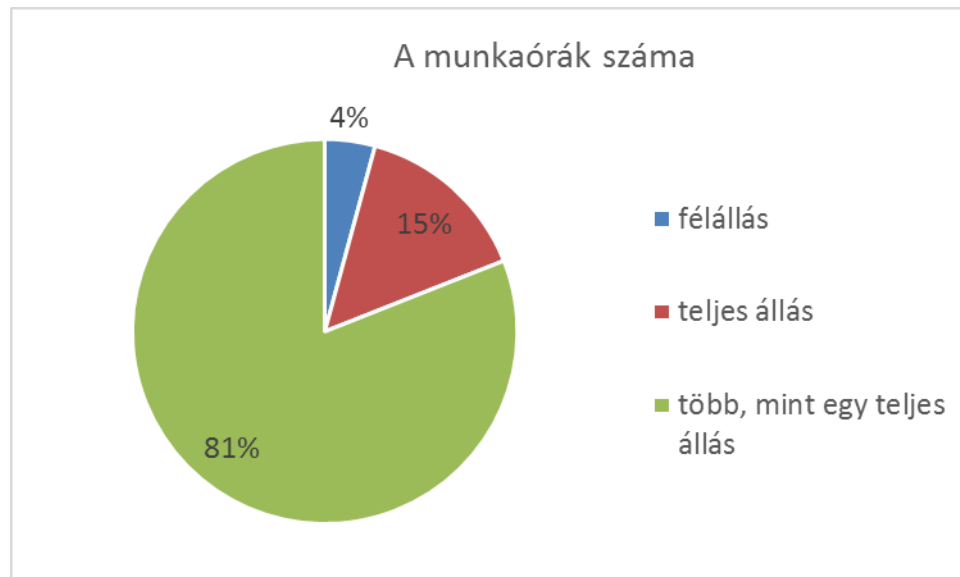

2. ábra

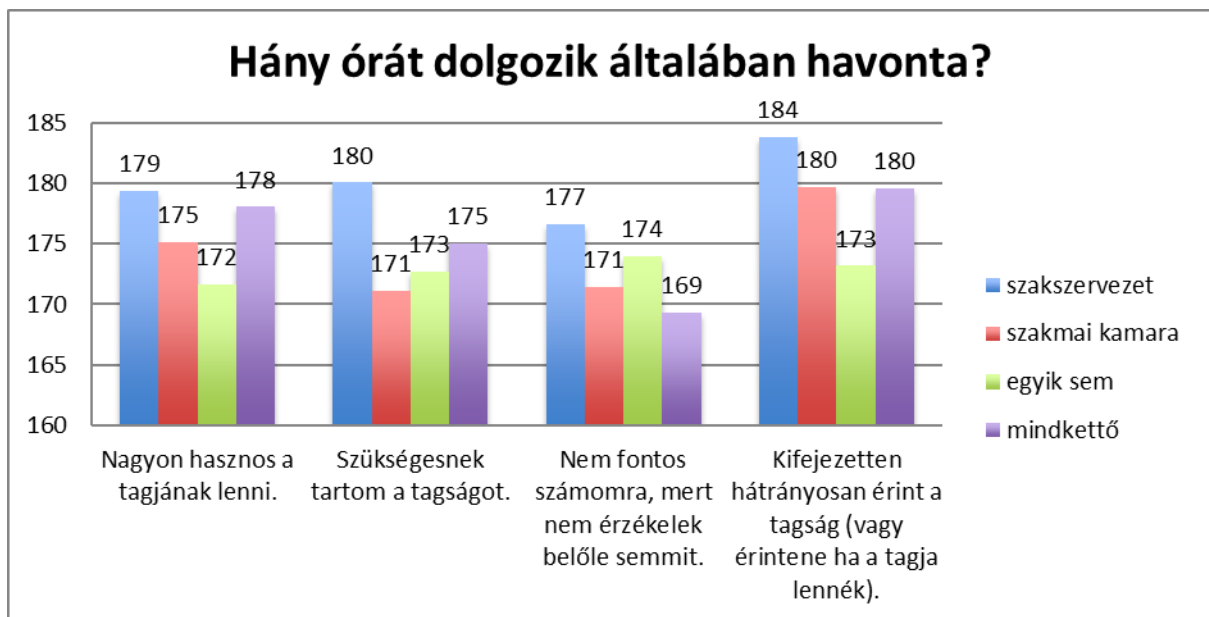
Az adatfelvétel során, a demográfiai adatok körében rákérdeztünk a beosztásra és munkakörre is. Az alábbi ábrán látható módon alakult a kitöltők beosztása és munkaköre a vizsgált mintában. A minta jelentős részét (58%) az ápolók és egészségügyi asszisztensek teszik ki. A kitöltők 11%-a gazdasági, műszaki területen dolgozik, 8%-uk orvos vagy

egészségügyi dolgozó, míg ugyanekkora csoportról azt tudjuk, hogy a megadott kategóriákba be nem sorolható szakemberekről, munkavállalókról van szó. A kitöltők 7%-egyetemi oktató, kutató, 5% oktatást, kutatást segítő személyzeti tag, 3% pedig informatikusként dolgozik az elemzett mintában.

A kérdések között kíváncsiak voltunk arra, hogy hány órát dolgoznak havonta a vizsgált mintába került munkavállalók. A válaszadók egy nyílt végű kérdés keretében válaszolhattak arra a kérdésre, hogy hány órát dolgoznak havonta. A beérkezett válaszok alapján kategóriákat alakítottunk ki, amely kategóriák lefedik a havi félállás munkaidejét, a teljes állás, valamint a teljes állást meghaladó munkaórák számát. Azt látjuk, hogy a kitöltők jelentős hányada (81%) több, mint egy teljes állás keretében végez munkát havonta, 15% a saját bevallása szerint teljes állásban dolgozik és csupán 4% jelölte meg, hogy félállásban végez munkát. Ezeket az eredményeket az FDSZ elemzésével összevetve, azt látjuk, hogy ott a kitöltők 59%-a végzett több munkát, mint egy teljes állás, 29% dolgozott teljes állásban és 13% legfeljebb félállásban. Azt látjuk, hogy a magas munkaterhelés az OSZSZ körében elért adatközlőkre még inkább igaznak bizonyul, mint az FDSZ esetében láttuk; jóllehet, ott is jóval többet dolgoznak a munkavállalók, mint a heti 40 órás keret.

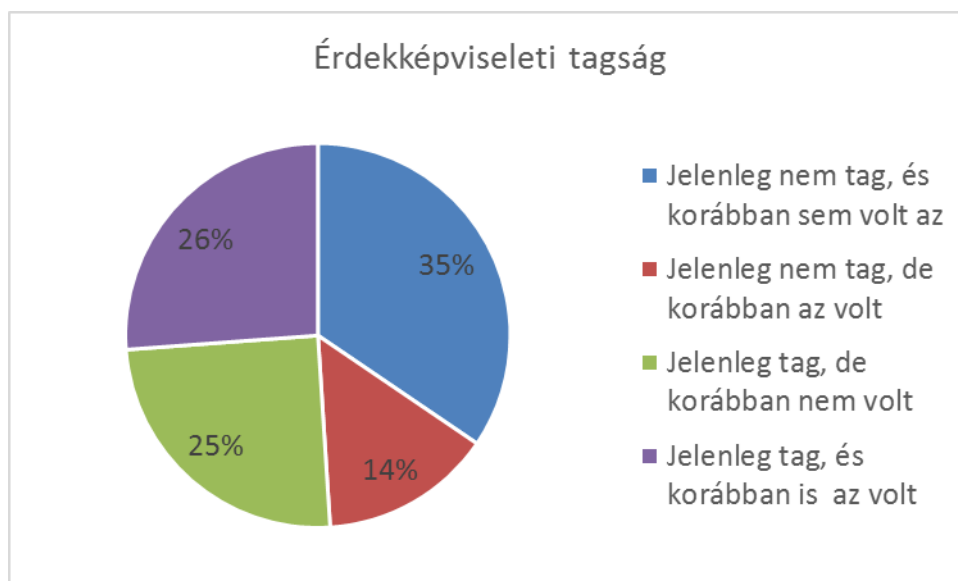
3. ábra

4. ábra

A havi munkaórák számát összevetettük a szakszervezeti tagsághoz kapcsolódó vélekedésekkel is. Az előző ábra alapján azt látjuk, hogy a havi munkaórák átlagos eloszlása alapján hogyan vélekednek a kitöltők a szakszervezeti tagsággal kapcsolatban.

A szakszervezeti tagsággal kapcsolatos kérdések keretében rákérdeztünk arra, hogy tagok-e a kitöltők, illetve, amennyiben igen, korábban is tagok voltak-e, valamint, amennyiben nem, korábban ez hogyan alakult. A válaszok alapján azt látjuk, hogy 35% nem volt tag korábban sem, és most sem az. 14% már tapasztalt a tagsághoz kapcsolódó lehetőségeket, de most nem tag. A két csoport összesen 49%-ot tesz ki, vagyis a kitöltők közel fele nem tag, míg az adatközlők fele rendelkezik tagsági jogviszonnal. Érdeemes figyelmet fordítani a kitöltők jelentős csoportjára, akik korábban sem voltak tagok, vagy valami miatt jelenleg már nem tagok.

5. ábra

Az FDSZ felmérésének eredményeivel összevetve ezt a kérdést, azt láthatjuk, hogy a mintában összesen 16% azok aránya, akik jelenleg is szakszervezeti tagok, szemben a 60%-os többséggel, akik nem tagok, és korábban sem voltak azok. Fontos külön vizsgálni azokat is, akik korábban tagok voltak, de valamilyen okból kifolyólag most már nem azok (24%).

(Ugyanakkor arra a kérdésre, hogy az FDSZ tagja-e, a minta 43%-a válaszolt igennel, 54% nemmel, és 3% tervezi, hogy belép a szakszervezetbe.)

Egy adott szervezetről való gondolkodáskor, az ahhoz való csatlakozás végiggondolásakor fontos lehet, hogy milyen előzetes ismereteink, másoktól kapott információink, személyes tapasztalataink vannak. A felmérésben rákérdeztünk arra, hogy a kitöltők milyen arányban ismerik az FDSZ online kommunikációs csatornáit, jelesül az FDSZ honlapját, valamint a szervezet Facebook-oldalát.

Az OSZSZ esetében az online csatornák ismeretére nem kérdeztünk rá a kérdőív, pedig a honlap informatív, friss hírekkel, tartalmas cikkekkel elérhető felületet jelent, és biztosan több kitöltő ismeri.

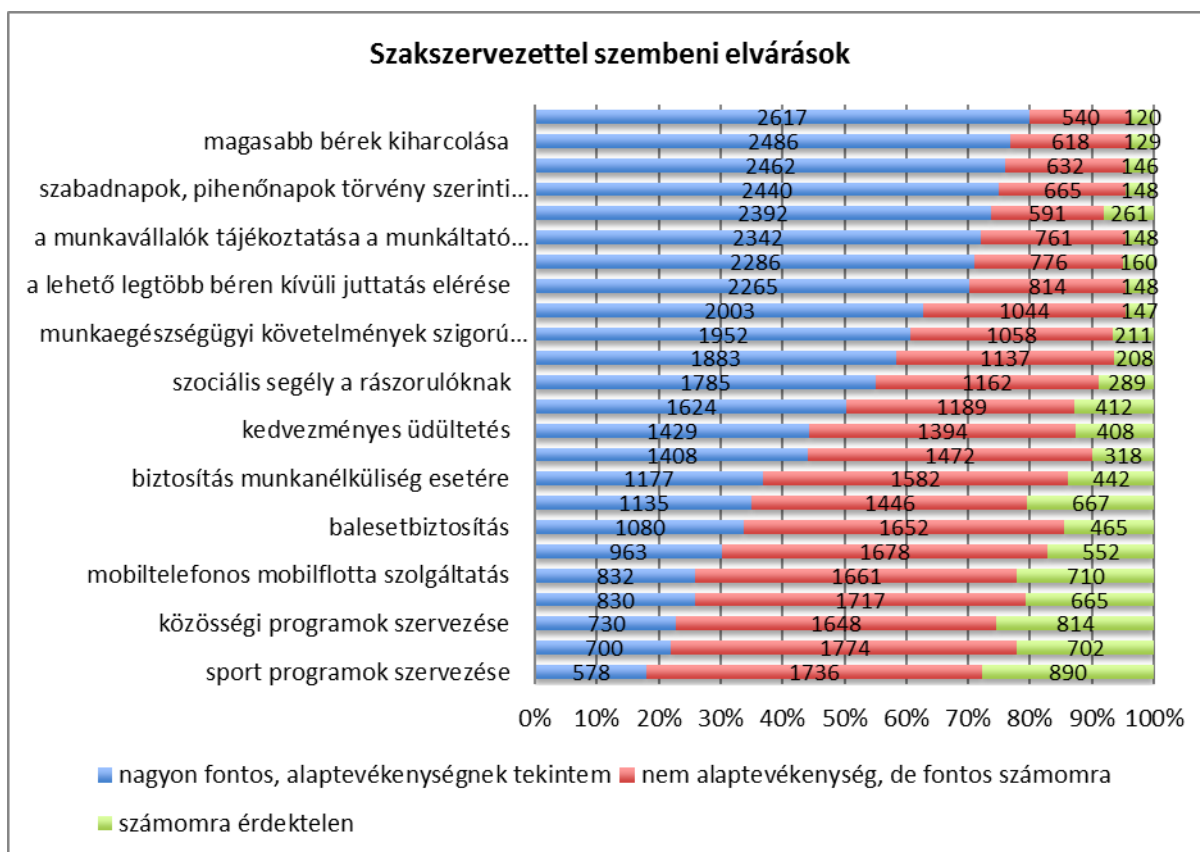
Összehasonlító elemzés az FDSZ által végzett felmérés eredményeivel

Vélekedések, elvárások a szakszervezetekkel szemben

A szakszervezetekkel szemben támasztott elvárások vizsgálatához a válaszadók a felsorolt elemeket rangsorolták aszerint, hogy alaptevékenységnek tekintik azt, vagy fontosnak tartják ugyan, ám nem gondolják alaptevékenységnek, esetleg egy számukra érdektelen tevékenységről van szó.

A legtöbben a munkahelyek megőrzését tartják nagyon fontosnak, ennél a kérdésnél mindössze néhány százalék volt azok aránya, akik számára ez érdektelen. Szintén fontos tevékenységként jelenik meg a magasabb bérek kiharcolása, valamint a munkavállalók érdekében történő munkáltatói döntések befolyásolása.

Összevetve az FDSZ felmérésének eredményével egyértelműen látszik, hogy az első helyeken ugyanezek az elemek szerepelnek, tehát mind a felsőoktatásban dolgozók, mind az egészségügyben dolgozók számára ugyanazok a szakszervezetek által végzett tevékenységek lesznek a legfontosabbak. Azok a feladatok, melyeket a legnagyobb arányban ítélték érdektelennek a tagok, a sport (890 fő) és közösségi (814 fő) programok szervezése, a mobiltelefonos flottaszolgáltatás kiépítése (710 fő), valamint a munkahely-közvetítés (702 fő) volt (ugyanakkor utóbbi esetében volt a legmagasabb azok aránya, akik ezt ugyan nem tartják alaptevékenységnek, mégis fontos számukra, 1774 fő válasza alapján).

6. ábra

A válaszokat aszerint elemezve, hogy a válaszadó számára a szakszervezeti tagság fontos, vagy nem fontos, mert nem érzékel belőle semmit, azt láthatjuk, hogy a felsorolt 24 tevékenység közül 17 esetében statisztikailag jelentős ($p < 0,05$) eltérés található a válaszok megoszlása között. A munkahelyek megőrzése a fentebb látható ábrán az elsők között szerepel, melyet a válaszadók többsége alaptevékenységnek tekint. A két részmintát összevetve azt az eredményt kapjuk, hogy míg a szakszervezeti tagságot érdektelennek tartók 66 %-a tartja ezt alaptevékenységnek, addig a tagságot fontosnak tartók esetében közel 14 %-kal nagyobb arányról beszélhetünk, 79,6% tekinti alaptevékenységnek. A nagyobb eltérések a két részminta mentén jellemzően a lista elején szereplő tevékenységek esetében alakult ki, tehát azok, akik számára fontos a tagság, inkább tekintik az ábráról leolvasható lista első elemeit fontosnak, mint azok, akik számára a tagság előnyei nem érzékelhetők. A kevésbé fontosnak ítélt tevékenységek mentén (úgy, mint a már említett sport vagy közösségi programok szervezése, vagy a munkahely közvetítés, csupán 1-2 %-os eltérés mutatkozik a két részminta válasza között).

Az FDSZ által végzett elemzéssel összevetve egyezés mutatkozik abban, hogy a fontosnak tartott tevékenységek mentén eltérően vélekedtek a tagságot fontosnak, illetve

feleslegesnek megítélők. Ugyanakkor jelen felmérésben kisebb mértékben mutatkozott eltérés a véleményekben a kevésbé fontosnak tartott tevékenységek esetében. Míg az FDSZ felmérésére válaszolók két részmintája csupán a balesetbiztosítás és munkahely biztosítás kapcsán mutattak azonos válaszadói mintázatot, addig jelen felmérésben ez több tevékenységnél is bekövetkezett, ahogy azt fentebb olvashattuk.

A szakszervezetekkel szemben támasztott elvárásokat az anyagi helyzet mentén is érdemes vizsgálni, különösen azokat a tényezőket, melyek kapcsolódnak az anyagi helyzethez. Ezek a 24 tevékenységből álló lista közül a kedvezményes üdültetés, a szociális segély a rászorulóknak, a lehető legtöbb béren kívüli juttatás elérése, a magasabb bérek kiharcolása, a vásárlási kedvezménykártya, valamint a sztrájk esetére a kieső munkabér pótlása voltak.

Három esetben is szignifikáns eredményt kapunk ($p < 0,05$), tehát eltérés mutatkozik a válaszadók önbevallás alapján megadott átlagos anyagi helyzetében a mentén, hogy hogyan tekintenek az egyes tevékenységekre. A vásárlási kedvezménykártyát alaptevékenységnek tartók rosszabb pontszámot adtak anyagi helyzetükre, mint azok, akik számára ez egy érdektelen tevékenység. Ugyanez a tendencia figyelhető meg a sztrájk esetén kieső munkabérek pótlása, valamint a magasabb bérek kiharcolása kapcsán. Az eredmények értékelésekor, ugyanakkor figyelembe kell venni, hogy bár az eredmények szignifikánsak, az anyagi helyzet csupán kis mértékben magyarázza az egyes tevékenységek megítélését (az Eta négyzet mérőszám alapján mindössze 1% körüli magyarázóerő figyelhető meg, mely igen alacsonynak mondható).

Milyennek ítéli az Ön/Önök anyagi helyzetét? (1-5-ig tartó skálán)	nagyon fontos, alaptevékenységnek tekintem	nem alaptevékenység, de fontos számomra	számomra érdektelen
kedvezményes üdültetés	2,410	2,395	2,437
szociális segély a rászorulóknak	2,390	2,424	2,425
a lehető legtöbb béren kívüli juttatás elérése	2,384	2,443	2,465
magasabb bérek kiharcolása	2,384	2,463	2,461
vásárlási kedvezménykártya	2,274	2,419	2,518
sztrájk esetére a kieső munkabér pótlása	2,374	2,415	2,513

Bár az FDSZ-es válaszadók esetében nem mutatkozott szignifikáns eltérés egyik tétel mentén sem, az anyagi helyzetben mutatkozó legnagyobb eltérés a magasabb bérek kiharcolása kapcsán jelent meg, míg az OSZSZ felmérése alapján a vásárlási kedvezménykártya mutatja a legjelentősebb eltérést, a magasabb bérek kiharcolása mentén csupán néhány százalékpontnyi különbség mutatkozik (2,384 azok esetében, akik alaptevékenységnek tekintik, és 2,461 azok között, akik számára érdektelen).

A szakszervezeti érdekképviselő hatékonysága

A munkahelyeken felmerülő kérdések megoldásában a válaszadók eltérően vélekednek arról, hogy mely szervezet tudja azt a leghatékonyabban elvégezni. Legtöbben a szakszervezeteket jelölték meg (1849 fő), ugyanakkor magas volt azok aránya is, akik úgy vélték, hogy a felsorolt szervezetek közül egyik sem tudja hatékonyan elvégezni feladatát, és a problémák megoldása a válaszadóra hárul (1614 fő). Legkevesebben a közalkalmazotti tanácsot jelölték meg (283 fő), ezt a szakmai kamara előzte meg (426 fő).

A tagság hasznosságának megítélésével árnyalva a válaszokat az látszik, hogy azok aránya a tagságot fontosnak tartók között, akik a szakszervezetet tartják a leghatékonyabbnak 39%, mely a szakmai kamarát (37%) és közalkalmazotti tanácsot (34%) is megelőzi néhány százalékkal. Érdekes, hogy akik úgy érzékelik, maguknak kell megoldani a munkahelyi problémáikat, a legnagyobb arányban azok között találhatók, akik számára nem fontos a tagság, és nem azok között, akik kifejezetten hátrányosnak érzékelik a tagságot – utóbbi kategóriát a válaszadók közül mindössze 251 fő jelölte meg, mely a teljes minta mindössze 5 %-át jelenti.

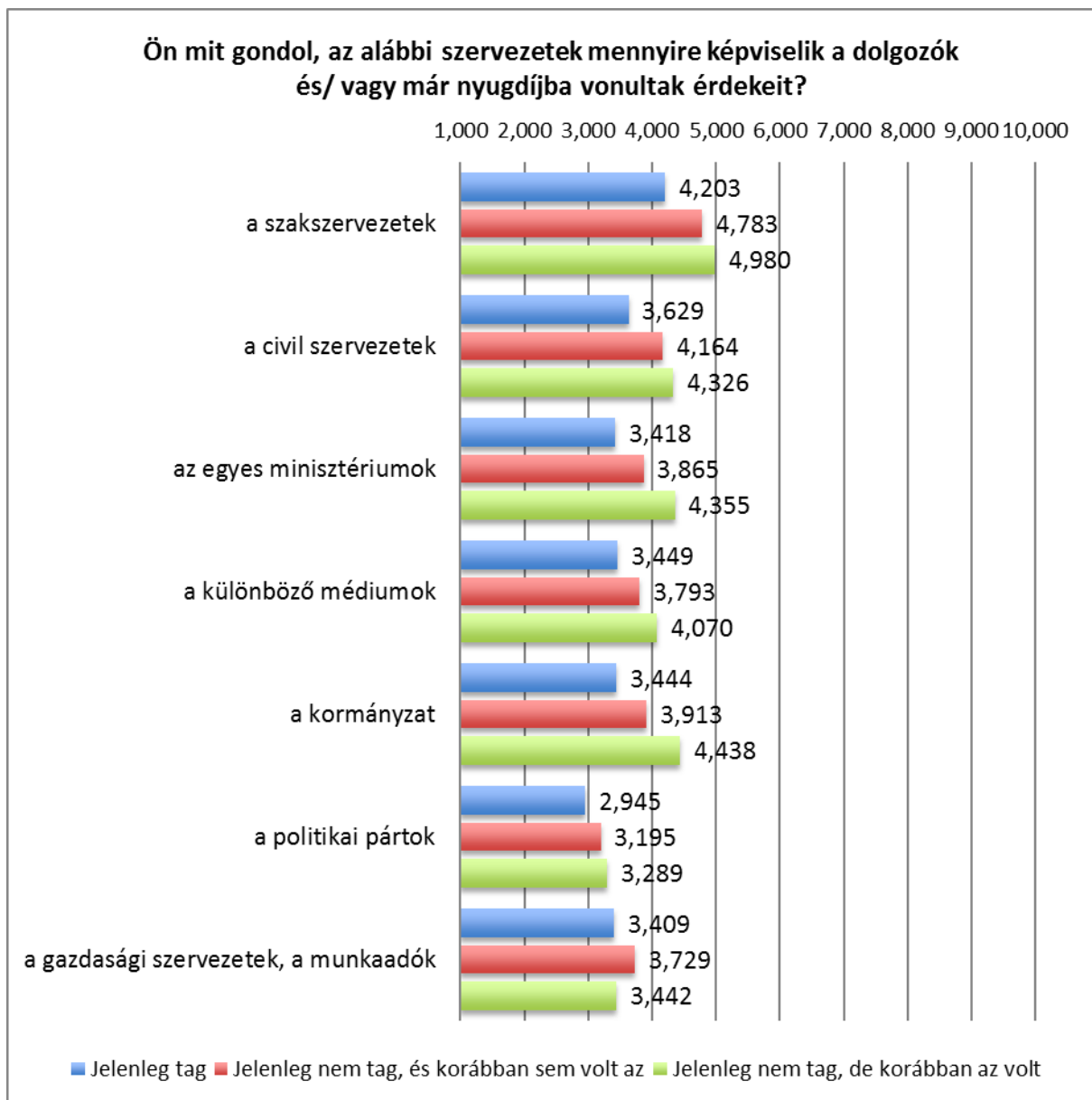
Összevetve az FDSZ felmérésének eredményével, nem mutatkozik ugyanaz az egyértelmű tendencia, mely szerint minél fontosabbnak tartja a tagságot a válaszadó, annál inkább érzi hatékonynak a szervezetet.¹ Jelen felmérésben közel azonos arányban jelölték az egyes szervezeteket a leghatékonyabbnak a tagságot nagyon hasznosnak és a tagságot szükségesnek tartók. Ugyanakkor ebben a felmérésben is megmutatkozik az eltérés, és a tagságot inkább pozitívan megítélők pozitívabban nyilatkoztak a szervezetek munkahelyi problémakezelési hatékonyságáról, mint azok, akik nem érzékelik a tagság előnyeit, vagy kifejezetten hátrányosnak tartják azt.

¹ Az FDSZ felmérésével való összevetést nehezíti, hogy a mérőeszköz különbözött abban, hány válaszlehetőséget biztosítottak a mintába kerültek számára az adott kérdésre. Az OSZSZ által felügyelt felmérésnél több szervezetet is megjelölhettek a válaszadók a tagság hasznosságát értékelve, míg az FDSZ esetén az egyes érdekképviselői szervezetekről kellett nyilatkoznia, hogy azok tagságát hogyan értékeli a válaszadó, így csak egy választ jelölhettek meg.

Mit gondol, a munkahelyén a munkáltatóval szemben az Ön problémáit melyik szervezet képviseli a leghatékonyabban?	Nagyon hasznos a tagjának lenni	Szükségesnek tartom a tagságot	Nem fontos számomra, mert nem érzékelek belőle semmit	Kifejezetten hátrányosan érint a tagság (vagy érintene, ha a tagja lennék)	Össz. (fő)
szakszervezet	39%	41%	13%	7%	1849
közalkalmazotti tanács	34%	45%	18%	3%	283
szakmai kamara	37%	44%	15%	4%	426
egyik sem, magam kell, hogy intézkedjem	26%	40%	29%	5%	1614

A táblázat alapján elmondható, hogy a többség (2558 fő) elégedett valamely felsorolt szervezet problémamegoldó hatékonyságával, és kevesebben vannak azok, akik munkahelyi problémáikat úgy érzik, maguknak kell megoldaniuk.

Mivel a fenti elemzés egyaránt tartalmazza azokat, akik jelenleg tagjai vagy a szakszervezetnek vagy a szakmai kamarának, érdemes külön is elemezni a tagság mentén az érdekképviselési hatékonyságot. Ez esetben arra a kérdésre adott válaszokat elemezzük, melyek az érdekképviselési hatékonyságra nem a személyes tapasztalatok alapján kérdez rá, ahogy az előző esetben történt, hanem összességében kellett értékelni, hogy a szervezet mennyire tudja képviselni a dolgozók érdekeit.

7. ábra

A tízfokú skálán a legmagasabb értéket a szakszervezetek kapták, mégpedig azon válaszadók alapján, akik korábban szervezeti tagok voltak, ám jelenleg nem azok (4,980). A szakszervezeteket a jelenlegi tagok is a legmagasabbra értékelték, 4,203-as értékkel, és azok is, akik soha nem voltak tagok (4,783).

Össességében is tehát a szakszervezetek kapták a legmagasabb értékelést a válaszadóktól általános érdekképviselési hatékonyságukat tekintve. A jelenlegi tagoktól érkeztek a legalacsonyabb értékelések, ugyanakkor azok értékelték a legmagasabbra az egyes szervezeteket, akik korábban tagok voltak, de jelenleg nem azok (ez alól kivételt képeznek a gazdasági szervezetek, a munkaadók, mivel ott azok adták a legmagasabb értékelést, akik sosem voltak szervezeti tagok). Ezt a jelenséget érdemes lehet a

szervezetekben korábban bekövetkező esetleges változások fényében is értelmezni, hogy kiderülhessen, miért vélekednek pozitívabban a korábbi tagok abban a kérdésben, hogy a szervezetek mennyire képviselik a dolgozók vagy nyugdíjasok érdekeit.

Magas értékelést kapott még a korábbi tagoktól a kormányzat (4,438), az egyes minisztériumok (4,355), valamint a civil szervezetek (4,326). A legalacsonyabb értékelést a politikai pártok, a gazdasági szervezetek, a munkaadók kapták mindhárom tagsági viszony mentén.

Összevetve az FDSZ felmérésével egyezés mutatkozik az első hely tekintetében, mivel ott is a szakszervezeteket értékelték összességében a legmagasabbra. A második hely azonban a civil szervezetek végeztek, szemben a jelen felmérésben látható kormányzattal, ami az FDSZ esetében középmezőnyben helyezkedett el. Szembetűnő eltérés, hogy a jelenlegi tagság és a korábbi tagság mentén fordított eredmények láthatók; a jelenleg tagsággal rendelkezők az FDSZ felmérésében egy szervezetet leszámítva (a különböző médiumok) magasabbra értékelték az érdekképviselési hatékonyságot, mint azok, akik korábban tagok voltak, de már nem azok, míg az OSZSZ-ben ez fordítva jelent meg.

Mivel az OSZSZ felmérésében nemcsak a szakszervezeti tagság vizsgálata érdekes, az alábbi táblázat a szakmai kamara és a szakszervezeti tagság, valamint a tagság nélküli válaszadók közötti eltéréseket vizsgálja a fent elemzett kérdésben. A szakszervezeti tagok és a szervezeti tagsággal nem rendelkezők között egyetlen kérdésben mutatkozik jelentős eltérés. A civil szervezetek érdekképviselését tekintve a szakszervezeti tagok 3,883-as átlagos értéket adtak a tízfokú skálán, míg a tagsággal nem rendelkezők ugyanerre a kérdésre 4,214-es értéket adtak. A többi szervezet esetében az eltérés statisztikai értelemben nem volt jelentős ($p > 0,05$), ugyanakkor azt érdemes lehet kiemelni, hogy a szakszervezeti tagok a szakszervezetek érdekképviselési erejét 4,984-re értékelték, és ez volt az általuk legmagasabbra értékelt szervezet, mely a szakszervezetek érdekképviselési tevékenységével való elégedettséget mutatja.² A szakmai kamarai tagsággal rendelkezők és szervezeti tagsággal nem rendelkezők ugyanakkor minden kérdésben szignifikánsan eltérő értékelést adtak. A kormányzattal kapcsolatban a szakmai kamara tagok 3,068-as értéket, míg a tagság nélküliek 4,066-os értéket jelöltek átlagosan. A legnagyobb eltérést szakszervezetek dolgozói érdekképviselésénél tapasztaljuk. Ennek erősségét a kamarai tagok

² A szakszervezeti és szakmai kamarai tagsággal egyaránt rendelkezők vélekedtek a legpozitívabban a szakszervezetek tevékenységeiről, ez 5,117-es értéket jelent.

3,7154-re értékelték, míg a tagsággal nem rendelkezők 4,836-ra. Elmondhatjuk tehát, hogy a szakszervezeti tagok pozitívabban vélekednek a felsorolt szervezetek érdekképviselési erejéről, mint a szakmai kamara tagjai.

3. táblázat

Szervezet érdek- képviselte	Szerv.	Elem- szám	Szignifi- kancia	Szerv. tagság	Elem- szám	Szignifi- kancia
a kormányzat	szakszerv.	834	0.136	szakmai kamara	748	0
	nem tag	1037		nem tag	1037	
az egyes minisztériumok	szakszerv.	829	0.346	szakmai kamara	747	0
	nem tag	1025		nem tag	1025	
a különböző médiumok	szakszerv.	823	0.374	szakmai kamara	741	0
	nem tag	1017		nem tag	1017	
a szak- szervezetek	szakszerv.	827	0.278	szakmai kamara	745	0
	nem tag	1023		nem tag	1023	
a civil szervezetek	szakszerv.	827	0.002	szakmai kamara	744	0
	nem tag	1016		nem tag	1016	
a politikai pártok	szakszerv.	828	0.632	szakmai kamara	743	0
	nem tag	1030		nem tag	1030	

a gazdasági szervezetek, a munkaadók	szakszerv.	830	0.931	szakmai kamara	745	0.001
	nem tag	1029		nem tag	1029	

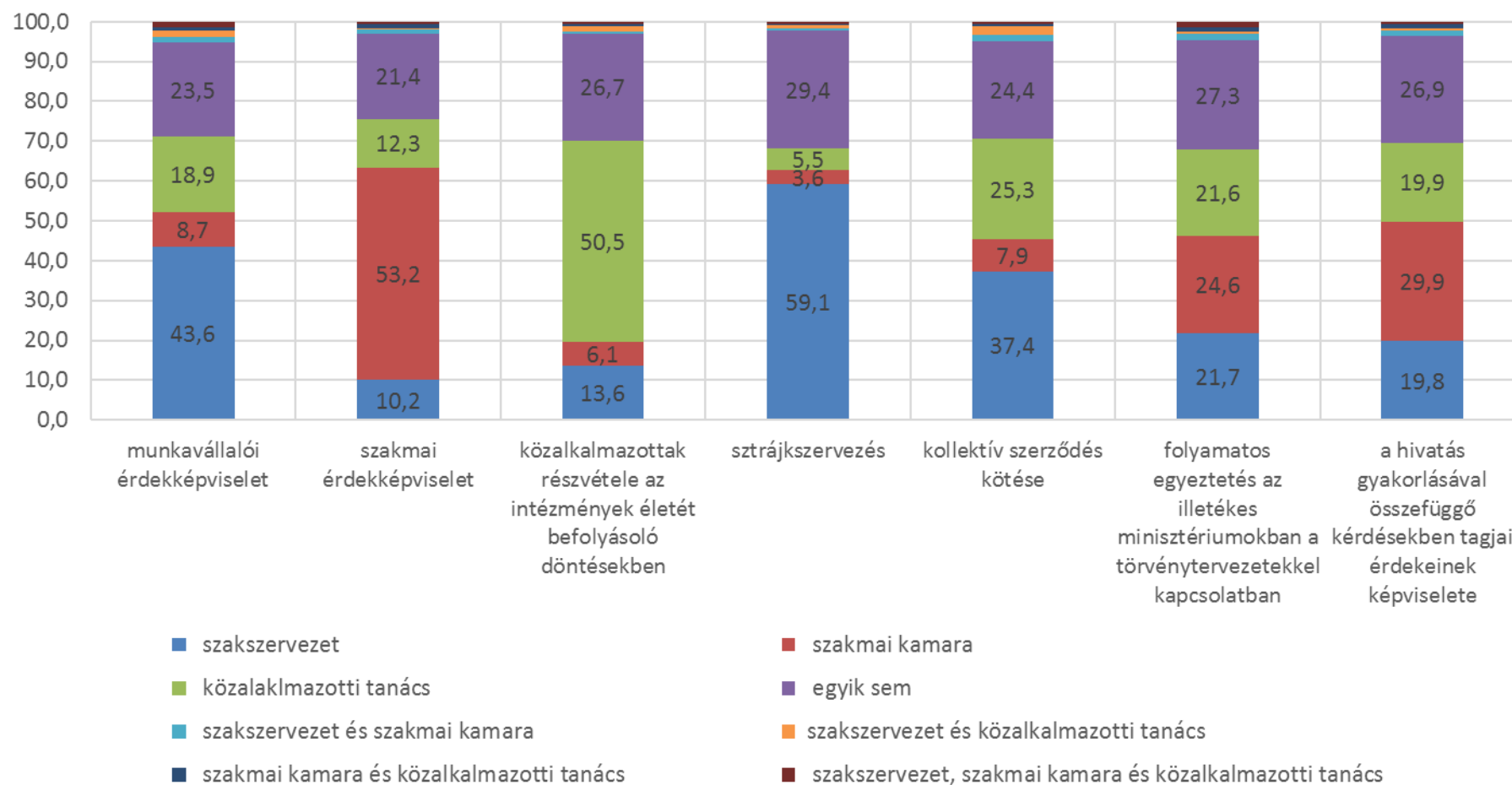
A következő ábrán azt láthatjuk, hogy a kitöltők szerint mely szervezetek látnak el hatékonyan, illetve a leghatékonyabban bizonyos, kiemelt feladatokat. A válaszadók egy zárt végű kérdés keretében választhattak az alábbi diagramon látható lehetőségek közül.

A válaszadók három terület esetében magas arányban jelölték meg a szakszervezeteket a hatékony feladatellátás szempontjából. A válaszadók 59,1%-a szerint a sztrájkszervezést a leghatékonyabban a szakszervezetek látják el. Ehhez hasonló, magas értéket csak egyetlen más kérdés esetében tapasztaltunk: a válaszadók 53,2%-a szerint a szakmai érdekképviselőt a szakmai kamara látja el a leghatékonyabban.

A válaszadók 43,6%-a szerint a munkavállalói érdekképviselőt a szakszervezet látja el a leghatékonyabban, és a válaszadók közel negyede szerint egyik felsorolt szervezet sem látja el hatékonyan ezt a feladatot. A további szervezetek között megoszlik a válaszadók elhelyezkedése, 18,9% szerint a közalkalmazotti tanács, 8,7% szerint a szakmai kamara a leghatékonyabb a munkavállalói érdekképviselő ellátásában.

Érdemes megemlíteni, hogy a papíralapú kitöltés sajátosságai miatt néhány válaszadó egy felsorolt problémához kapcsolódóan több szervezetet is megjelölt egyszerre, így láthatóak összevont kategóriák is a diagramhoz kapcsolódóan. Mégis a három fő kategóriát (szakszervezet, közalkalmazotti tanács, szakmai kamara) érdemes kiemelt figyelemmel kezelni, valamint az „egyik sem” jellegű válaszokat.

Ön szerint az alábbi feladatokat mely szervezetek látják el leghatékonyabban?

8. ábra

A válaszadók fele szerint a közalkalmazotti tanács a leghatékonyabb tekintetben, hogy előmozdítsa a közalkalmazottak részvételét az intézmények életét befolyásoló döntésekben. 13,6% szerint ezt a tevékenységet is a szakszervezet látja el a legjobban, 6,1% szerint pedig a szakmai kamara.

Két kérdés esetében kiegyensúlyozott a megjelölt szervezetek eloszlása, a „folyamatos egyeztetés az illetékes minisztériumokban a törvénytervezetekkel kapcsolatban” és a „hivatás gyakorlásával összefüggő kérdésekben tagjai érdekeinek képviselete” kérdések esetében minden esetben a szakmai kamara áll az első helyen, majd azt követi a szakszervezet és a közalkalmazotti tanács, közel azonos válaszadói aránnyal.

Lássunk további eredményeket, vegyesen: A szakmai kamara kevesek szerint képviseli hatékonyan az alábbi ügyeket: munkavállalói érdekképviselet, sztrájkszervezés, kollektív szerződés kötése és közalkalmazottak részvétele az intézmények életét befolyásoló döntésekben. A sztrájkszervezés ügyében a közalkalmazotti tanács a legkevesebb válaszadó szerint a leghatékonyabb.

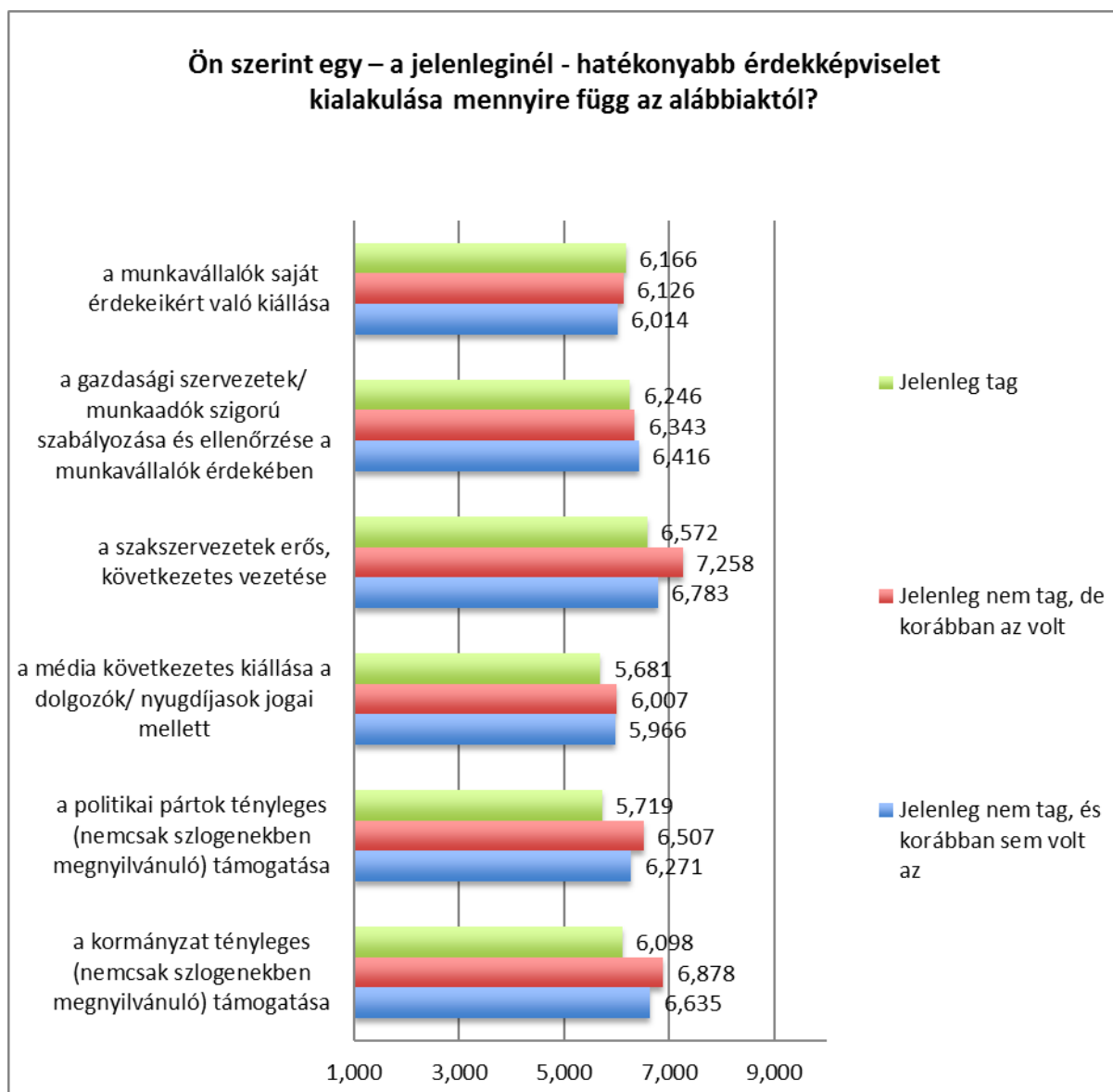
Érdekes megfigyelni, hogy minden egyes terület esetén megjelenik a válaszadók közel negyede-ötöde abban a körben, akik szerint a felsorolt szervezetek egyike sem képviseli hatékonyan a lehetséges tevékenységeket, ügyeket.

Az FDSZ felmérésének esetében azt láttuk, hogy azok, akik nagyon fontosnak, illetve szükségesnek tartják a szervezeti érdekképviseletet, úgy érzékelik, hogy leghatékonyabban a szakszervezetek tudják képviselni érdekeiket a munkahelyükön, ezt a választ 82 % jelölte. Jól látszik, hogy akik kevésbé elégedettek tagságukkal (vagy nem is tagok), inkább érzik úgy, hogy maguknak kell megoldaniuk a munkahelyi problémáikat, ez 72 %-ot jelent. Észrevehető a tendencia, tehát minél fontosabbnak tartják az érdekképviseleti szervezeti tagságukat, annál inkább a szakszervezeteket tartják hatékonynak a munkahelyi problémák kezelésében is.

A hatékonyabb érdekképviselő kialakulásának feltételei

Az előzőekben látottak alapján kiderült, hogy a szakszervezeti tagok inkább pozitívan vélekednek a szakszervezetek érdekképviselői erejéről, ugyanakkor ennek javítása érdekében érdemes azt a kérdést is vizsgálni, hogy a megkérdezettek hogyan értékelik az egyes tényezőket abból a szempontból, hogy azok mennyire lendíthetik előre a hatékonyabb érdekképviselőt.

A kérdőívben hat tényezőt kellett egy tízfokú skálán értékelni, melyet ebben az esetben is a tagság mentén fogunk értelmezni.

9. ábra

A válaszok alapján elmondható, hogy a megkérdezettek leginkább a szakszervezetek erős, következetes vezetésétől teszik függővé az érdekképviselő hatékonyságának javulását.

A jelenlegi tagok ezt 6,572-es értékre átlagolták, a korábbi tagok 7,258-as értéket adtak erre a tényezőre, míg a nem tagok esetében 6,783-as átlag alakult ki. Szintén erősen függ a válaszadók szerint az érdekképviselési hatékonyság a kormányzat tényleges támogatásától, valamint a munkavállalók saját érdekeikért való kiállásától. Ezekben az esetekben mind a tagok, a korábbi tagok és a tagsággal nem rendelkezők 6-os feletti átlagos értékelést adtak a tízfokú skálán mérve kisebb mértékben, de függ az érdekképviselés hatékonysága a gazdasági szervezetek és munkaadók szigorú szabályozásaitól és ellenőrzéseitől, valamint a politikai pártok tényleges támogatásától. Utolsó helyen (de még mindig 6 körüli összértékeléssel) a média dolgozók vagy nyugdíjasok jogai mellett való következetes kiállásától függ a hatékonyság a válaszadók szerint.

Ez a mintázat az FDSZ-es válaszokhoz nagyon hasonlóan alakult, első helyen ott is a szakszervezetek erős vezetése szerepelt, ám magasabb értékeléssel (7,77 szemben az itteni 6,871-es értékkel). Az utolsó két helyen szintén ugyanaz a két tényező áll – a média és a politikai pártok tényleges támogatása.

Ennél a kérdésnél is érdemes a szakszervezeti és a szakmai kamarai tagságot külön is vizsgálni, összevetve a tagsággal nem rendelkezők véleményével. Az FDSZ esetében a szakszervezeti tagok és a szervezeti tagsággal nem rendelkezők között csupán az első helyen értékelt szakszervezeti vezetőség kapcsán volt szignifikáns eltérés a válaszokban, a jelenlegi felmérés ezzel szemben azt mutatja, hogy a munkavállalók saját érdekeikért való kiállásukat leszámítva minden esetben eltérően vélekedtek a tagok és nem tagok az egyes szereplők szakszervezeti érdekképviselésére gyakorolt hatásáról. Az eltérés abból adódik, hogy a tagsággal nem rendelkezők minden tényezőnek erősebb befolyást tulajdonítanak a szakszervezeti tagokhoz képest. A legnagyobb eltérés a kormányzat tényleges támogatása esetén alakult ki. Míg a szakszervezeti tagok 5,522-es értéket adtak erre a tényezőre, míg a tagsággal nem rendelkezők 6,68-ra értékelték ezt.

A szakmai kamarai tagok és a nem tagok között két szignifikáns ($p < 0,05$) eltérés látható, ezek a korábban is említett munkavállalók saját érdekeikért való kiállása, valamint a gazdasági szervezetek/munkaadók szigorú szabályozása és ellenőrzése. Mindkét esetben a szakmai kamarai tagok vélik erősebbnek ezek befolyását a hatékony érdekképviselésre. A hatékonyság azok szerint is különösen erős mértékben függ ettől a két tényezőtől, akik szakmai kamarai és szakszervezeti tagsággal egyaránt rendelkeznek (a saját érdekeikért való kiállást átlagosan 7,195-re, míg a szigorú szabályozást és ellenőrzést átlagosan 7,249-re

értékelték). Szerintük is a szakszervezetek erős és következetes vezetése hat leginkább az érdekképviselő hatékonyására, erre 7,693-as átlagos értékelés érkezett ettől a résztvevőtől.

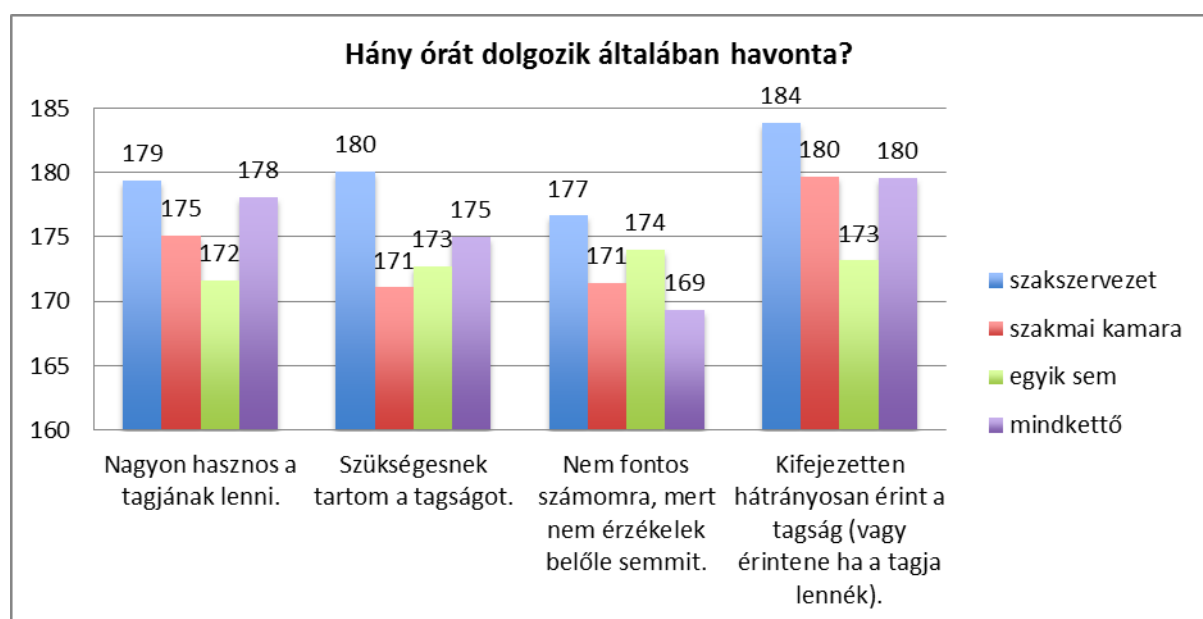
A válaszadók tehát úgy vélik, hogy elsősorban maguk a szakszervezeti vezetők, valamint a munkavállalók tehetnek azért, hogy az érdekképviselő minél hatékonyabban működhessen.

Munkaórák száma és tagság megítélése

A megkérdezettek ledolgozott munkaóráit tekintve nagy szórás tapasztalható (43,5), az átlagos havi óraszám 180,86, mely egy főállásnak felel meg, heti 40 órással. A következő elemzéssel azt vizsgáljuk, milyen összefüggés található a munkaórák száma és az egyes szervezetek tagságáról alkotott vélemények között.

Az átlagos havi óraszámot tekintve nincs jelentős eltérés az egyes szervezeti tagságot tekintve. Legtöbbet az önbevallás alapján a szakszervezeti tagsággal rendelkezők dolgoznak (180 óra átlagosan havonta), míg a legkevesebbet a szervezeti tagsággal nem rendelkezők (átlagosan 173 óra havonta).

A ledolgozott óraszám a szervezeti tagság megítélése mentén szinte semmilyen eltérést nem mutat, csupán 1-1 óra a különbség az egyes kategóriákban.

10. ábra

Külön vizsgálva az egyes szervezetek tagságáról való megítélést az látszik, hogy a szakszervezeti tagságot kifejezetten hátrányosnak ítélik dolgozni a legtöbbet (184 óra), míg a legkevesebb havi munkaóraszám azoknál látható, akik szakszervezeti és szakmai kamarai tagok egyaránt, de számukra nem fontos a tagság, mert nem érzékelnek belőle semmit. A ledolgozott havi munkaórák száma és a szervezeti tagság hasznosságának megítélése között tehát nem mutatkozik összefüggés. Nem tartja fontosabbnak az a szervezeti tagságot, aki több időt tölt munkával, és szervezeti tagság mentén sincs jelentős eltérés a munkaórák számában.

Ábrajegyzék

1. ábra	4
2. ábra	4
3. ábra	5
4. ábra	6
5. ábra	7
6. ábra	9
7. ábra	14
8. ábra	18
9. ábra	20
10. ábra	22

Táblázatjegyzék

1. táblázat.....	11
2. táblázat.....	13
3. táblázat.....	16

KÉSZÜLT A TÁMOP 2.5.3.A-13/2-2013-0032 PÁLYÁZAT KERETÉBEN

A 2.5.3.A-13/2-2013-0031 ÉS „AZ OSZSZ ÉRDEKKÉPVISELETI TEVÉKENYSÉGÉT ÉS AZ EGÉSZSÉGÜGYI ÁGAZATI KOLLEKTÍV SZERZŐDÉSKÖTÉS ELŐKÉSZÍTŐ PÁLYÁZAT”-BAN KÉSZÜLT TANULMÁNY FELHASZNÁLÁSÁVAL